

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 20.7.2011
COM(2011) 455 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

Agenda europeană pentru integrarea resortisanților țărilor terțe

{SEC(2011) 957 final}

CUPRINS

1.	INTEGRAREA CA MIJLOC DE VALORIFICARE A POTENȚIALULUI MIGRAȚIEI	2
2.	GESTIONAREA INTEGRĂRII ESTE O RESPONSABILITATE PARTAJATĂ.....	4
A.	INTEGRARE PRIN PARTICIPARE	4
B.	MAI MULTE ACȚIUNI LA NIVEL LOCAL	9
C.	IMPLICAREA ȚĂRILOR DE ORIGINE	11
3.	CALEA DE URMAT	12

1. INTEGRAREA CA MIJLOC DE VALORIFICARE A POTENȚIALULUI MIGRAȚIEI

În ultimele decenii, fenomenul migrației s-a intensificat în majoritatea statelor membre ale UE. Migranții din țările terțe reprezintă aproximativ 4 % din populația totală a UE¹. Prin urmare, structura demografică a UE se modifică, iar societățile europene se confruntă cu o diversitate tot mai mare. Acest fenomen înscrie într-un nou context coeziunea socială și răspunsul guvernelor la preocupările populației.

Europa este, de asemenea, puternic influențată de evoluțiile demografice, inclusiv de îmbătrânirea populației, creșterea speranței de viață și diminuarea populației de vârstă activă². Migrația legală poate contribui la soluționarea acestor probleme, în afară de faptul că maximizează utilizarea forței de muncă și a competențelor care sunt deja disponibile în UE și îmbunătățește productivitatea economiei UE. Tendințele demografice variază de la o regiune la alta și trebuie abordate prin intermediul unor soluții adaptate. Pentru valorificarea pe deplin a beneficiilor generate de migrație, Europa trebuie să găsească o cale pentru a face față mai bine societăților sale diverse și multiculturale printr-o integrare mai eficientă a migranților.

Strategia Europa 2020³ și Programul de la Stockholm⁴ recunosc pe deplin potențialul migrației în ceea ce privește construirea unei economii competitive și durabile și stabilesc, ca obiectiv politic clar, integrarea efectivă a migranților legali, pe baza respectării și promovării drepturilor omului⁵.

Statele membre și-au confirmat angajamentul de a dezvolta în continuare ideea fundamentală a integrării ca factor al dezvoltării economice și al coeziunii sociale, pentru a spori și mai mult contribuția migranților la creșterea economică și la bogăția culturală⁶. Există deja un cadru pentru cooperarea UE în domeniul integrării, prin intermediul principiilor de bază comune ale politicii de integrare a imigranților în Uniunea Europeană, care au fost adoptate de Consiliu în 2004⁷. Principiile subliniază faptul că integrarea este un proces dinamic și bidirecțional de adaptare reciprocă, între imigranți și societățile-gazdă. Toate acțiunile UE prezentate de

¹ O defalcare a populației în funcție de cetățenie efectuată în 2010 a arătat că 32,4 milioane de cetățeni străini trăiau în statele membre ale UE-27 (6,5 % din populația totală). Dintre aceștia, 12,3 milioane erau resortisanți ai UE-27 care trăiau în alt stat membru și 20,1 milioane erau cetățeni dintr-o țară nemembră a UE-27 (4 % din populația totală), <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/introduction>.

² Creșterea populației totale a UE din ultimii ani s-a datorat, în principal, imigrației nete. În același timp, Uniunea a înregistrat o tendință descendentă a imigrației în ultimii ani, Eurostat, Statistici pe scurt, 1/2011, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-11-001/EN/KS-SF-11-001-EN.PDF.

³ Concluziile Consiliului European, 25-26 martie 2010, EUCO 7/10, CO EUR 4, CONCL 1.

⁴ Programul de la Stockholm - O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora, JO C 115, 4.5.2010, p.1.

⁵ Analiza anuală a creșterii 2011, care reunește diferitele acțiuni esențiale pentru ca UE să înregistreze progrese în îndeplinirea obiectivelor sale din strategia Europa 2020, a evidențiat necesitatea unor reforme urgente în vederea promovării competențelor și a creării de stimulente pentru ocuparea unui loc de muncă atât în ceea ce privește populația națională, cât și cea migrantă, COM(2011) 11 final, anexa 2, raport macro-economic.

⁶ Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre privind integrarea ca factor al dezvoltării și coeziunii sociale, documentul Consiliului 9248/10.

⁷ Documentul Consiliului 14615/04, 19.11.2004.

Comisie în cadrul Agendei comune pentru integrare din 2005 au fost îndeplinite⁸. Cu toate acestea, contextul social, economic și politic s-a modificat și nu toate măsurile de integrare și-au îndeplinit obiectivele. Politicile de integrare necesită, de asemenea, voința și angajamentul migranților de a face parte din societatea-gazdă.

Introducerea în tratat a unei noi dispoziții juridice referitoare la sprijinul acordat de UE în vederea promovării integrării resortisanților țărilor terțe⁹ aflați în situație de ședere legală în statele membre [articolul 79 alineatul (4) din TFUE] permite desfășurarea unei acțiuni și mai concertate, excluzându-se, totodată, armonizarea. Această acțiune trebuie să ia în considerare modificarea contextului demografic, social, economic și politic.

Cifrele¹⁰ confirmă faptul că printre cele mai stringente provocări se numără următoarele:

- ratele reduse de ocupare predominante în rândul migranților, în special în ceea ce privește femeile migrante;
- creșterea șomajului și nivelurile ridicate de „supracalificare”;
- riscurile tot mai mari de excluziune socială;
- diferențele în ceea ce privește nivelul de educație;
- preocupările populației referitoare la lipsa integrării migranților.

Agenda europeană reînnoită pentru integrarea resortisanților țărilor terțe reprezintă o contribuție la dezbaterile privind modul de a înțelege și de a sprijini mai bine integrarea. Sunt necesare abordări diverse, în funcție de diferitele provocări în materie de integrare cu care se confruntă tipurile variate de migranți, atât cei cu calificare redusă, cât și cei cu înaltă calificare, precum și beneficiarii de protecție internațională. Europa trebuie să adopte o atitudine pozitivă față de diversitate și să instituie garanții solide privind drepturile fundamentale și egalitatea de tratament, bazate pe respectarea reciprocă a diferitelor culturi și tradiții. Este necesar să se adopte și măsuri orientate către grupurile de migranți deosebit de vulnerabile.

Pe baza experiențelor dobândite în întreaga UE, prezenta comunicare evidențiază provocările europene în materie de integrare. Pentru a face față acestor provocări, comunicarea formulează recomandări și sugerează domenii de acțiune. Împreună cu documentul de lucru de însoțire al serviciilor Comisiei, comunicarea oferă o imagine generală asupra inițiativelor UE pentru susținerea integrării resortisanților țărilor terțe. UE poate contribui la direcționarea și orientarea eforturilor statelor membre prin intermediul diferitelor instrumente. Agenda europeană pentru integrare nu poate fi pusă în aplicare doar prin utilizarea instrumentelor europene. Integrarea este un proces dinamic de lungă durată care necesită eforturi din partea unei game largi de actori în diferite domenii de politică și la diferite niveluri. Din acest motiv, recomandările incluse în prezenta comunicare vizează toți actorii implicați în procesul de integrare.

⁸ COM(2005) 389 final; SEC(2010) 357 final.

⁹ Prin resortisanți ai țărilor terțe se înțeleg migranți care vin din țări din afara UE și care nu dețin cetățenia niciunei țări membre a UE. Acest grup include atât persoanele născute într-o țară din afara UE, cât și persoanele născute în UE, dar care nu dețin cetățenia unui stat membru.

¹⁰ A se vedea documentul de lucru de însoțire al serviciilor Comisiei.

2. GESTIONAREA INTEGRĂRII ESTE O RESPONSABILITATE PARTAJATĂ

Luând în considerare cele de mai sus, este clar că politicile de integrare ar trebui să creeze condiții favorabile pentru participarea economică, socială, culturală și politică a migranților, în vederea valorificării potențialului migrației. Este necesar ca în fiecare context național și local să se găsească soluții eficiente la provocările în materie de integrare, dar, întrucât aceste provocări sunt comune multor state membre, acestea ar putea face schimb de experiență. Cu toate că nu este de competența UE să stabilească strategii de integrare, aceasta poate să furnizeze un cadru pentru monitorizarea, evaluarea comparativă și schimbul de bune practici și să creeze stimulente prin intermediul instrumentelor financiare europene. Exemple de schimburi de bune practici și de cunoștințe sunt prezentate în documentul de lucru de însoțire al serviciilor Comisiei.

Integrarea este legată de un cadru legislativ și de politică definit și coordonat la nivelul UE¹¹. Asigurarea unui cadru legislativ pentru egalitatea de tratament și acordarea unui nivel corespunzător de drepturi de care să beneficieze toți migranții fac parte din acțiunea UE în sprijinul integrării. Prioritățile în materie de integrare ar trebui să fie luate pe deplin în considerare în toate domeniile relevante, astfel încât să contribuie în mod coerent la abordarea provocărilor în domeniul integrării, precum și a altor priorități de politică.

Integrarea este un proces în permanentă evoluție, care necesită o monitorizare atentă, eforturi constante, abordări inovatoare și idei îndrăznețe. Soluțiile nu sunt ușor de găsit, dar integrarea cu succes a migranților în UE ar contribui în mod semnificativ la îndeplinirea de către aceasta a obiectivelor pe care le-a stabilit în strategia Europa 2020, și anume creșterea ratei de ocupare la 75 % până în 2020, reducerea ratelor de abandon școlar la mai puțin de 10 %, creșterea procentului populației care și-a încheiat educația terțiară și scoaterea din sărăcie sau excluziune socială a 20 de milioane de persoane¹².

Acțiunile propuse se concentrează asupra următoarelor domenii-cheie:

A. Integrare prin participare

B. Mai multe acțiuni la nivel local

C. Implicarea țărilor de origine

A. INTEGRARE PRIN PARTICIPARE

Integrarea este un proces care începe pe teren, iar politicile de integrare ar trebui să fie elaborate în cadrul unei autentice abordări „ascendente”, aproape de nivelul local. Astfel de politici includ acțiuni cum ar fi sprijin pentru învățarea limbii, măsuri introductive, acces la ocuparea unui loc de muncă, la educație și la formare profesională, precum și combaterea discriminării, toate aceste acțiuni vizând creșterea gradului de participare a migranților în societate.

Integrarea necesită angajamentul societății-gazdă de a-i primi pe migranți, respectându-le drepturile și cultura și informându-i cu privire la obligațiile care le revin. În același timp,

¹¹ O imagine generală asupra inițiativelor recente ale UE de sprijinire a integrării resortisanților țărilor terțe este prezentată în documentul de lucru de însoțire al serviciilor Comisiei.

¹² Concluziile Consiliului European, 25-26 martie 2010, EUCO 7/10, CO EUR 4, CONCL 1.

migranții trebuie să își manifeste voința de a se integra și de a respecta normele și valorile societății în care trăiesc.

1. Contribuția socio-economică a migranților

1.1. Dobândirea de cunoștințe lingvistice

Este un fapt general acceptat că dobândirea de competențe lingvistice este esențială pentru integrare. O bună cunoaștere a limbii duce la creșterea șanselor de angajare, la o mai mare independență și la o participare sporită a femeilor migrante la piața muncii.

Formarea lingvistică, precum și programele introductive, trebuie să fie accesibile atât din punct de vedere financiar, cât și geografic. Este important să se ofere cursuri de limbă de diferite niveluri, în funcție de cunoștințele participanților și de condițiile de învățare ale acestora. Poate fi relevant să se utilizeze Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (CEFR), care este o bază elaborată de Consiliul Europei în vederea recunoașterii reciproce a calificărilor lingvistice pentru determinarea nivelurilor de competență lingvistică¹³.

1.2. Participarea la piața muncii

În multe state membre există o diferență considerabilă între ratele de ocupare a resortisanților țărilor terțe și a resortisanților UE. În 2010, la nivelul UE, rata de ocupare a resortisanților țărilor terțe cu vârsta cuprinsă între 20-64 de ani era cu 10 % mai mică decât cea a populației totale din aceeași grupă de vârstă¹⁴. În special, ratele de ocupare a femeilor migrante sunt în mod substanțial mai scăzute atât față de rata medie de ocupare, cât și față de rata de ocupare a bărbaților migranți¹⁵. Întrucât participarea la piața muncii este una dintre cele mai bune și concrete modalități de integrare în societate, eforturile de reducere a acestor diferențe trebuie să vizeze deopotrivă lucrătorii migranți și migranții care au venit în UE în contextul reîntregirii familiei sau în calitate de beneficiari de protecție internațională.

În toate statele membre în care sunt disponibile date, se observă o supracalificare a resortisanților țărilor terțe, în special a femeilor¹⁶, în raport cu locurile de muncă pe care le ocupă. Migranții șomeri sau migranții angajați pe posturi pentru care sunt supracalificați reprezintă o resursă subutilizată și o pierdere de capital uman. În plus, această situație poate fi percepută de migranți ca degradantă. Ar trebui să se creeze servicii în scopul de a permite recunoașterea calificărilor și a competențelor dobândite în țara de origine, pentru ca imigranții să poată avea mai ușor posibilitatea de a ocupa un loc de muncă adecvat abilităților lor.

¹³ A se vedea CEFR, http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre_en.asp.

¹⁴ În 2010, rata medie de ocupare a populației totale cu vârsta cuprinsă între 20-64 de ani era de 68,6 % (comparativ cu 69,1 % în 2009) și cea a resortisanților țărilor terțe cu vârsta cuprinsă între 20-64 de ani era de 58,5 % (comparativ cu 59,1 % în 2009).

¹⁵ La vârsta activă de maxim randament, 25-54 de ani, rata de ocupare a resortisanților țărilor terțe în 2010 era cu aproximativ 20 % mai scăzută decât rata medie de ocupare a tuturor femeilor din această grupă de vârstă. Eurostat, Studiu privind forța de muncă în UE, date trimestriale privind ratele de ocupare pe sex, grupe de vârstă și naționalitate – comparație cu ratele de ocupare pentru resortisanții și cetățenii țărilor din afara UE-27:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_ifs/data/database.

¹⁶ Minoritatea etnică și femeile rome în Europa: o chestiune de egalitate de șanse între bărbați și femei? Raport de sinteză pregătit pentru Comisia Europeană 2009.

O primă etapă ar fi consolidarea instrumentelor de care dispunem pentru întocmirea unei evidențe a studiilor efectuate, a experienței profesionale anterioare, a caracterului comparabil al diplomelor și calificărilor, precum și pentru identificarea eventualei necesități de formare.

În al doilea rând, transparența informațiilor privind locurile de muncă disponibile și sprijinul acordat de serviciile publice pentru ocuparea forței de muncă sunt, de asemenea, importante. Angajatorii și partenerii sociali joacă un rol esențial în promovarea diversității și combaterea discriminării. Rolul important al migranților în calitate de întreprinzători, precum și creativitatea și capacitatea lor de inovare ar trebui, de asemenea, consolidate¹⁷, cu sprijinul autorităților, furnizându-se informații privind condițiile de înființare a întreprinderilor.

În al treilea rând, ar trebui să fie organizate programe introductive pentru a susține migranții sosiți recent în vederea ocupării unui loc de muncă și a integrării în alte domenii esențiale ale societăților-gazdă. Măsurile introductive pot fi integrate într-un acord contractual în scopul garantării angajamentului asumat și al includerii obligațiilor și drepturilor care revin ambelor părți.

1.3. Eforturi la nivelul sistemului educațional

Majoritatea țărilor UE au un procent din ce în ce mai mare de elevi cu origine migrantă¹⁸. Sistemele școlare trebuie să se adapteze la diversitatea în creștere a efectivelor de elevi pentru a oferi tuturor educație de înaltă calitate și pentru a valorifica potențialul acestei diversități. Măsurile adoptate la o vârstă fragedă, începând cu faza preșcolară, facilitează învățarea cu succes a limbii.

Nivelul educațional mediu al resortisanților țărilor terțe este inferior celui al resortisanților UE¹⁹. Tinerii cu origine migrantă sunt expuși în mai mare măsură riscului de a abandona sistemul educațional și de formare fără a fi obținut o calificare secundară superioară. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii în rândul tinerilor migranți²⁰.

Profesorii și alți membri ai personalului ar trebui să beneficieze de formare pentru gestionarea diversității. De asemenea, recrutarea migranților ca profesori sau membri ai personalului de îngrijire a copiilor poate fi utilă atât pentru încurajarea învățării în clase cu un număr mare de migranți, cât și ca un mijloc pentru deschiderea în continuare a sistemelor educaționale naționale către alte culturi europene și non-europene. Cursurile de limbă pentru părinți care sunt conexe școlarizării copiilor lor, îndrumarea și orientarea sunt exemple de acțiuni utile. Școlile din zonele deosebit de dezavantajate, în care trăiesc numeroși tineri migranți, ar putea

¹⁷ Statistici recente furnizate de Camera de Comerț din regiunea Lombardia au arătat că 60 % din noile întreprinderi create în regiune sunt înființate de migranți, www.lom.camcom.it.

¹⁸ Raport privind progresele înregistrate, SEC(2011) 526. În întreaga UE, procentul neresortisanților din grupa de vârstă 6-17 ani este de 5,7 %, respectiv 7,9 % în grupa de vârstă 18-24 de ani. Copii cu vârsta cuprinsă între 6-17 ani care nu sunt resortisanți reprezintă în Germania și Austria peste 9 %, în Spania și Irlanda - peste 11 %, în timp ce în Luxemburg - peste 45 %.

¹⁹ Studiul privind forța de muncă în UE arată că migranții sunt în mod semnificativ subreprezenți în ceea ce privește nivelul educațional mediu și suprareprezenți într-o măsură mult mai mare în ceea ce privește nivelul educațional cel mai scăzut. În același timp, rata supracalificării resortisanților țărilor terțe era de 45 % în 2009, comparativ cu 29 % în cazul cetățenilor UE http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_ifs/data/database.

²⁰ COM(2010) 296; COM(2011) 18.

să elaboreze programe specializate, sisteme de îndrumare și să faciliteze accesul la formare pentru a dispune de avantaje concurențiale.

1.4. Asigurarea unor condiții de viață mai bune

Măsurile de incluziune socială orientate către migranți ar trebui să aibă drept obiectiv eliminarea eventualelor obstacole care împiedică accesul efectiv la serviciile sociale și de sănătate, precum și combaterea sărăciei și a excluziunii celor mai vulnerabili²¹. Integrarea beneficiarilor de protecție internațională necesită o atenție specială. Adesea, aceștia au suferit experiențe traumatizate, care necesită îngrijire socială și psihologică specială. Prin urmare, politicile ar trebui concepute pentru a reduce la minimum izolarea beneficiarilor de protecție internațională și limitarea drepturilor acestora și ar trebui să prevadă cursuri de limbă eficiente, acces la locuință și la asistență medicală în cadrul unor sisteme de sănătate care promovează integrarea, precum și programe de promovare a sănătății adaptate din punct de vedere cultural. Un alt obiectiv ar trebui să vizeze accesul la formare profesională și furnizarea de asistență în căutarea unui loc de muncă.

Situația resortisanților țărilor terțe de etnie romă aflați în situație de ședere legală în UE merită o atenție specială.

1.5. O mai bună utilizare a finanțării acordate de UE

O mai bună utilizare a instrumentelor existente ale UE ar trebui să susțină, prin urmare, participarea migranților și punerea în aplicare a politicilor ascendente de integrare. Fondul european de integrare a resortisanților țărilor terțe și Fondul european pentru refugiați susțin măsuri cum ar fi programe de primire și introductive, participarea la viața socială și civică, precum și egalitatea de acces la servicii. Acestea sunt completate de măsuri menite să faciliteze accesul la piața muncii și integrarea în cadrul acesteia, care sunt finanțate de Fondul social european, iar Fondul european de dezvoltare regională poate susține o gamă variată de măsuri de integrare în contextul dezvoltării regionale.

Recomandări

Statele membre ar trebui să asigure:

- *punerea la dispoziție a unor cursuri de limbă, care să reflecte necesitățile diverse ale migranților aflați în diferite faze ale procesului lor de integrare;*
- *organizarea de programe introductive pentru migranții sosiți recent, inclusiv cursuri de limbă și de orientare civică. Aceste programe ar trebui să abordeze necesitățile specifice ale femeilor migrante în vederea promovării participării lor la piața muncii și a consolidării independenței lor economice;*
- *luarea de măsuri pentru a identifica și a evalua necesitățile fiecăruia și pentru a valida calificările și experiența profesională;*
- *creșterea gradului de participare a migranților la piața muncii prin intermediul unor politici active în materie de piață a muncii;*

²¹

COM(2010) 758.

- depunerea de eforturi în cadrul sistemelor educaționale în vederea dobândirii de către profesori și directori de școală a competențelor pentru gestionarea diversității; recrutarea de profesori cu origine migranță și participarea copiilor migranți la educația preșcolară, precum și
- acordarea unei atenții speciale nevoilor specifice ale grupurilor vulnerabile de migranți.

Comisia ar trebui să sprijine:

- schimbul de practici și coordonarea în materie de politică în domeniile care fac obiectul politicii ocupării forței de muncă, politicii educaționale și politicii sociale, precum și
- o mai bună utilizare a instrumentelor financiare actuale ale UE pentru a susține participarea migranților.

2. Drepturi și obligații – realizarea egalității de tratament și dobândirea unui sentiment de apartenență

Respectarea valorilor universale și a drepturilor fundamentale ale omului este consacrată în tratat. Ar trebui să se intensifice eforturile pentru combaterea discriminării și punerea la dispoziția migranților a instrumentelor cu ajutorul cărora să cunoască valorile fundamentale ale UE și ale statelor membre ale acesteia.

Participarea migranților la procesul democratic este importantă pentru integrarea acestora. Obstacolele cu caracter legislativ și structural din calea participării politice a migranților trebuie să fie depășite în cea mai mare măsură posibilă. Ar trebui să se consolideze implicarea reprezentanților migranților, inclusiv a femeilor, în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor și a programelor în materie de integrare.

Programele de informare și stagiile profesionale pot contribui la dezvoltarea capacităților în cadrul organizațiilor de migranți, precum și la încurajarea și susținerea participării acestor organizații la nivel local, cum ar fi comitetele școlare, asociațiile de gestionare a locuințelor etc.

Printre măsurile menite să consolideze participarea democratică s-ar putea număra formarea și îndrumarea, acordarea dreptului de vot pentru migranți în cadrul alegerilor locale, crearea de organisme consultative locale, regionale și naționale, încurajarea spiritului antreprenorial, a creativității și a inovării²².

Recomandări

Statele membre ar trebui să asigure:

- măsuri pentru punerea în aplicare a principiului egalității de tratament și pentru prevenirea discriminării instituționale, precum și a celei cotidiene, și

²²

Raport consolidat al celei de a patra reuniuni a Forumului pentru integrare europeană, 6-7 decembrie 2010, http://ec.europa.eu/ewsi/UDRW/images/items/static_38_812142537.pdf.

- depunerea de eforturi pentru eliminarea obstacolelor din calea participării politice a migranților. Ar trebui să se consolideze în continuare implicarea reprezentanților migranților în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor și a programelor în materie de integrare.

Comisia ar trebui să asigure:

- punerea în aplicare deplină și corectă a directivelor existente privind nediscriminarea și a celor din domeniul migrației legale.

B. MAI MULTE ACȚIUNI LA NIVEL LOCAL

Politicile de integrare ar trebui să fie elaborate și puse în aplicare cu implicarea activă a autorităților locale. Acestea sunt responsabile de o gamă variată de servicii și activități și joacă un rol important în ceea ce privește forma pe care o îmbracă interacțiunea dintre migranți și societatea-gazdă.

1. Măsuri destinate zonelor urbane deosebit de dezavantajate

Mulți migranți se stabilesc în zone urbane, unde se confruntă cu anumite provocări în materie de integrare. Politicile de integrare trebuie să vizeze în mod specific provocările caracteristice cartierelor defavorizate, pentru a permite zonelor urbane să stimuleze activitatea economică și culturală și să contribuie la coeziunea socială. În mai multe state membre, s-au încheiat cu succes contracte sau alte acorduri între autoritățile naționale, regionale și locale în vederea susținerii dezvoltării urbane. Implicarea reprezentanților organizațiilor locale și ai locuitorilor în cadrul acestor acorduri este esențială. Integrarea efectivă necesită, de asemenea, măsuri de sprijin pentru asigurarea infrastructurilor sociale și a regenerării urbane, pe baza unei abordări integrate în vederea evitării segregării.

2. Îmbunătățirea cooperării la mai multe niveluri

Chiar dacă măsurile de integrare sunt, în principal, de competența autorităților locale, cooperarea strânsă între diferitele niveluri ale guvernării este importantă pentru coordonarea furnizării, finanțării și evaluării serviciilor. Integrarea eficientă se poate realiza numai pe baza parteneriatului care implică toate părțile interesate, cum ar fi instituțiile europene, statele membre și actorii naționali, regionali și locali. UE poate furniza un cadru pentru monitorizarea, evaluarea comparativă și schimbul de bune practici între diferitele niveluri de guvernare, precum și pentru crearea de stimulente care promovează modele locale și regionale viabile.

„Pactele teritoriale” între părțile interesate relevante la diferite niveluri ar trebui să ofere tuturor participanților flexibilitatea necesară în materie de mijloace pentru îndeplinirea anumitor obiective de politică, dând, totodată, posibilitatea de a raționaliza instrumentele de politică, precum și canalele și procedurile de finanțare. Comitetul Regiunilor ar putea contribui în acest sens.

Exemple:

Proiectul *INTI-Cities* a avut drept obiectiv să evalueze politicile de integrare, practicile și acordurile în materie de guvernare existente la nivel local, pe baza unui criteriu de referință, și a fost testat cu succes în orașele Helsinki, Rotterdam, Malmö, Düsseldorf, Genova și Lyon. În plus, a fost elaborat proiectul *DIVE* pentru a evalua modul în care municipalitățile utilizează principiile diversității și

egalității atunci când acționează în calitate de angajatori, cumpărători de bunuri și servicii, factori de decizie și furnizori de servicii. Criteriul de referință DIVE a fost aplicat pe teren în Amsterdam, Leeds, Berlin și Roma. Orașele care participă la DIVE s-au angajat să respecte o cartă a orașelor integratoare²³.

Regiunea Valencia dispune de un cadru juridic care prevede cooperarea activă între o serie de actori pentru integrarea nou-veniților. În plus, un „Pact pentru imigrație” a fost semnat între guvernul regional, sindicate și asociația angajatorilor pentru gestionarea diversității la locul de muncă și încurajarea participării active a lucrătorilor migranți, iar un „Pact local pentru integrare” reunește autoritățile publice de la nivel local, provincial și regional în vederea stimulării cooperării și a asigurării coerenței acțiunilor desfășurate în diferite regiuni în scopul susținerii integrării.

3. Sprijinul financiar acordat de UE în favoarea acțiunii locale

Fondul european de integrare a resortisanților țărilor terțe s-a dovedit util în susținerea eforturilor depuse de statele membre pentru a permite resortisanților țărilor terțe să îndeplinească condițiile de ședere și pentru a facilita integrarea acestora²⁴. Pentru următorul cadru financiar multianual, Comisia propune simplificarea structurii instrumentelor de cheltuieli prin reducerea numărului de programe la o structură pe doi piloni, inclusiv un Fond pentru migrație și azil²⁵. O componentă va reuni acțiunile în sprijinul integrării resortisanților țărilor terțe. Finanțarea va avea, de asemenea, o dimensiune externă care va viza acțiunea atât în UE, cât și în țările terțe.

Finanțarea pe care UE o va acorda în viitor în materie de integrare ar trebui să se concentreze pe o abordare cu caracter local, mai orientată, care să susțină strategii coerente, concepute special pentru a promova integrarea la nivel local. Aceste strategii vor fi puse în aplicare mai ales de autoritățile locale sau regionale, precum și de actori non-statali, ținând cont de situația lor specifică. Rezultatele vor fi măsurate în funcție de contribuția acestora la îndeplinirea obiectivului general de creștere a participării, pe baza următoarelor criterii: 1) o rată de ocupare mai mare, 2) un nivel mai ridicat de educație, 3) o mai bună incluziune socială și 4) o cetățenie activă.

Recomandări

Statele membre ar trebui să asigure:

- *strategii cuprinzătoare în materie de integrare concepute și puse în aplicare cu implicarea efectivă a tuturor părților interesate locale și regionale printr-o abordare „ascendentă”.*

Actorii de la toate nivelurile de guvernare ar trebui să sprijine:

- *dezvoltarea de „pacte teritoriale”, care să servească drept cadru pentru cooperarea între părțile interesate relevante la diferite niveluri, în scopul elaborării și punerii în aplicare a politicilor de integrare.*

²³ A se vedea site-ul internet privind orașele integratoare, <http://www.integratingcities.eu>.

²⁴ Decizia Consiliului din 25 iunie 2007 de instituire a Fondului european de integrare a resortisanților țărilor terțe pentru perioada 2007-2013, ca parte a programului general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” (2007/435/CE). Suma de 825 de milioane euro este disponibilă pentru întreaga perioadă.

²⁵ COM(2011) 500 final.

Comisia ar trebui să sprijine:

- *implicarea actorilor locali și regionali în definirea politicilor de integrare în cadrul programelor UE, prin intermediul unui parteneriat strategic cu Comitetul Regiunilor și prin rețelele europene de orașe și regiuni, precum și*
- *un grad sporit de coordonare a programării instrumentelor financiare existente ale UE pentru a viza acțiunea locală. Acest obiectiv ar putea fi atins prin intermediul utilizării Fondului european de integrare a resortisanților țărilor terțe, Fondului european pentru refugiați, Fondului social european și Fondului european de dezvoltare regională.*

C. IMPLICAREA ȚĂRILOR DE ORIGINE

Țările de origine pot contribui la susținerea procesului de integrare în trei moduri: 1) pregătind integrarea încă dinaintea plecării migranților, 2) susținând migranții atunci când aceștia se află în UE, de exemplu acordându-le sprijin prin intermediul ambasadelor, 3) pregătind întoarcerea temporară sau definitivă a migranților care au acumulat experiență și cunoștințe.

1. Măsuri de sprijinire a integrării luate înainte de plecare

Țările de origine ar putea să îi ajute pe migranți furnizându-le informații înainte de plecare, de exemplu, privind vizele și permisele de muncă necesare, dar și punându-le la dispoziție o formare lingvistică sau oferindu-le o formare profesională pentru a-și consolida competențele. În acest scop, ar trebui să se acorde sprijin țărilor terțe în ceea ce privește măsurile luate înainte de plecare și, de asemenea, în vederea îmbunătățirii metodelor de recunoaștere a calificărilor și competențelor migranților.

Pentru a ajuta persoanele care doresc să migreze în UE să aibă acces la informațiile necesare referitoare la procedurile de depunere a cererilor, Comisia va lansa în acest an „Portalul UE privind imigrația”.

2. Contacte benefice între comunitățile din diaspora și țările lor de origine

Fondurile expediate de migranți, precum și transferurile în materie de competențe, inovare și cunoștințe, pot să favorizeze investițiile durabile și dezvoltarea țărilor de origine.

Promovarea antreprenoriatului transnațional prin intermediul unei strategii mai dinamice va favoriza întreprinzătorii care își desfășoară activitatea atât în statele membre ale UE, cât și în țările partenere. Aceste întreprinderi pot crea locuri de muncă în țările de origine și pot genera beneficii deopotrivă în ceea ce privește integrarea migranților și creșterea schimburilor comerciale între țări.

3. Migrația circulară și dezvoltarea în țările de origine

Migranții circulari și temporari ar trebui susținuți printr-un cadru bazat pe drepturi care poate să asigure un statut legal clar și să faciliteze mobilitatea. Parteneriatele pentru mobilitate încheiate cu țări partenere ar putea reprezenta un cadru adecvat pentru promovarea inițiativelor privind integrarea în statele membre ale UE, de care ar putea beneficia și țările de origine. Mesajele politice pozitive din partea ambelor părți ar putea contribui la crearea unui mediu mai favorabil pentru integrare, dar și pentru migrație temporară și circulară.

Recomandări

Statele membre și țările de origine ar trebui să se asigure că:

- *acordarea de sprijin migranților înainte de plecare pentru facilitarea integrării face parte din cadrele de dialog și cooperare între UE și țările partenere. Un element-cheie în această privință este îmbunătățirea metodelor de recunoaștere a calificărilor și competențelor migranților.*

3. CALEA DE URMAT

Gestionarea integrării este esențială pentru valorificarea întregului potențial al migrației, deopotrivă pentru migranți și pentru UE. Politicile de integrare eficace sunt esențiale pentru a reconcilia creșterea economică cu coeziunea socială și pentru a face față diversității tot mai mari a societăților europene. Acest proces necesită o dezbatere structurată și documentată. Sunt necesare strategii coerente pentru a îmbunătăți participarea migranților în cadrul societăților în care trăiesc.

3.1. Consolidarea cooperării, a consultării și a coordonării

Provocările în materie de integrare vor trebui soluționate în cadrul unui parteneriat între guvernele naționale, autoritățile regionale și autoritățile locale, asigurând, totodată, dialogul cu părțile interesate relevante la toate nivelurile de guvernare. De asemenea, este necesară o cooperare mai strânsă cu țările de origine. Abordarea bazată pe un „proces trilateral”, la care participă migranții, societatea-gazdă și țările de origine, ar putea fi consolidată. UE ar trebui să acorde acestui proces sprijinul necesar.

Comisia joacă un rol important în reunirea actorilor relevanți în ceea ce privește dialogul referitor la principalele provocări în materie de integrare. Schimbul de cunoștințe și de bune practici între statele membre se desfășoară în cadrul rețelei punctelor naționale de contact privind integrarea, care ar putea fi dezvoltată în continuare prin intermediul unor reuniuni tematice și al unor exerciții de evaluare comparativă. Coordonarea și monitorizarea evoluțiilor în materie de politică în instituțiile UE, în cadrele de politică existente și în strânsă cooperare cu statele membre, pot contribui la îmbunătățirea eficienței și a eficacității politicilor de integrare.

Reprezentanții societății civile din statele membre și de la nivelul UE s-au reunit în cadrul Forumului pentru integrare europeană, creat de Comisie în cooperare cu Comitetul Economic și Social European. Procesele consultative ar trebui consolidate în continuare prin intermediul unor reuniuni strategice, de exemplu, cu Comitetul Regiunilor și asociațiile orașelor. Acest forum ar putea fi susținut de forumuri naționale, regionale sau locale. Site-ul internet european privind integrarea reunește informații importante din partea diferitelor categorii de părți interesate și furnizează un instrument interactiv pentru schimbul de informații care va fi dezvoltat în continuare prin intermediul profilurilor on-line.

3.2. Dezvoltarea unui set de instrumente europene flexibile

În vederea consolidării coordonării și a schimbului de cunoștințe, în prezent se elaborează un set de instrumente europene flexibile, care să permită autorităților din statele membre să aleagă măsurile care par a fi cele mai eficiente în contextul lor. Așa-numitele „module europene” sunt

în curs de elaborare pentru a susține politicile și practicile. Modulele se bazează pe experiențele statelor membre și ale altor actori și pot fi adaptate în conformitate cu necesitățile fiecărui stat membru, regiune și oraș²⁶. Modulele vor reprezenta un cadru european de referință pentru elaborarea și punerea în aplicare a practicilor de integrare în statele membre. Acestea sunt dezvoltate în trei domenii tematice: 1) cursuri introductive și de limbă, 2) angajamentul ferm al societății-gazdă și 3) participarea activă a migranților la toate aspectele vieții colective.

3.3. Monitorizarea rezultatelor

Elaborarea politicilor în domeniul migrației și al integrării și monitorizarea rezultatelor acestora se bazează în mare măsură pe statistici de înaltă calitate. Instituțiile UE și statele membre ar trebui să colaboreze în vederea dezvoltării unui cadru pentru raționalizarea statisticilor în materie de migrație și a îmbunătățirii capacității de colectare și publicare a statisticilor referitoare la migranți și la situația socio-economică a acestora.

„Indicatori” europeni comuni au fost identificați în patru domenii relevante pentru integrare: ocuparea forței de muncă, educație, incluziune socială și cetățenie activă²⁷. Aceștia vor fi utilizați pentru monitorizarea rezultatelor politicilor de integrare, în scopul creșterii caracterului comparabil și al consolidării procesului de învățare european. Indicatorii comuni vor permite evaluarea eforturilor în sprijinul integrării în raport cu obiectivele europene din domeniile ocupării forței de muncă, educației și incluziunii sociale și, prin urmare, vor permite consolidarea coordonării politicilor naționale și ale UE. Comisia va monitoriza evoluțiile și va formula recomandări, în dialog cu statele membre.

Recomandări

Comisia ar trebui să sprijine:

- *utilizarea și coordonarea în mai mare măsură a platformelor europene de consultare și schimb de cunoștințe (inclusiv a punctelor naționale de contact privind integrarea, a Forumului pentru integrare europeană și a site-ului internet european privind integrarea) pentru consolidarea contribuției lor la procesul de luare a deciziilor, la monitorizarea și coordonarea politicilor;*
- *dezvoltarea în continuare a unui set de instrumente flexibile, inclusiv a unor „module europene”, pentru susținerea politicilor și a practicilor naționale și locale. Acesta va fi pus în aplicare, în alianță strategică cu Comitetul Regiunilor, de autoritățile naționale, regionale și locale și de societatea civilă, precum și*
- *utilizarea de „indicatori” europeni comuni în domeniile ocupării forței de muncă, educației, incluziunii sociale și cetățeniei active pentru monitorizarea rezultatelor politicilor de integrare și care ar trebui să servească ca bază pentru acțiuni ulterioare sistematice.*

²⁶ Modulele reprezintă o evoluție naturală a „Manualului de integrare pentru factorii de decizie și practicieni” (a treia ediție a manualului este disponibilă pe site-ul internet european privind integrarea: http://ec.europa.eu/ewsi/en/resources/detail.cfm?ID_ITEMS=12892).

²⁷ Concluziile Consiliului Justiție și Afaceri Interne din 3-4 iunie 2010, documentul Consiliului 9248/10; Metodologii și documente de lucru ale Eurostat, Indicatori ai integrării imigranților - studiu-pilot, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-030.